

HOSPITAL DEL COLL DE BALAGUER

PER SONIA BALBÁS

*Una joia gòtica al cor de
l'Hospitalet de l'Infant*

L'Hospitalet de l'Infant compta des del 2016 amb un centre d'interpretació dedicat al Coll de Balaguer i a l'Hospital gòtic que regenta el municipi i que dona origen al seu nom i al seu naixement. El centre de visitants de l'Hospital del Coll de Balaguer, situat a l'antic hospital, restaurat i rehabilitat, és el resultat de dècades d'esforç d'una població que s'ha mantingut sempre unida en el propòsit de recuperar un bé històric i cultural que forma part de l'essència del poble. L'espai museogràfic està obert al públic tot l'any, a més s'organitzen visites guiades i activitats perquè els més petits puguin descobrir els tresors que guarda aquest monument declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN). Durant la darrera temporada estival 865 persones van realitzar visites guiades al centre de visitants.

L'Hospital, fundat el 1344, va ser construït per l'Infant Pere, fill de Jaume II i Blanca d'Anjou. Es tracta d'un dels pocs hospitals fortificats que es conserven a l'actualitat i el seu valor històric reforça la figura de l'Infant Pere, un personatge molt reconegut a l'època, que no va poder arribar a ser rei en ser el quart en la línia de successió dinàstica, però va ser, segons explica Alexis Castillo, tècnic de cultura de l'ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, "un bon polític i gran gestor, >>

conseller de reis, primer del seu pare i posteriorment del seu germà. Va ser un dels primers humanistes de l'època". L'Infant Pere va adquirir el compromís de construir l'hospital seguint el treball iniciat per la seva mare, Blanca d'Anjou, qui va ser la responsable de la construcció de l'Hospital de les Fonts del Perelló, actualment desaparegut. Aquesta fortificació va ser construïda amb l'objectiu d'acollir als viatgers que travessaven el Coll de Balaguer, l'única via terrestre que comunicava Barcelona amb Tortosa i València. Un pas estret i perillós, per la duresa del camí i dels bandolers que aguiataven als pelegrins.

La ubicació estratègica de la zona, per la qual van passar grecs, romans i musulmans, va convèncer a l'Infant Pere per construir l'Hospital al cor del que avui és l'Hospitalet de l'Infant. Des de la torre nord, actualment restaurada, de 10 metres d'alçada, podia controlar-se el conjunt del territori i l'accés a les vies de comunicació, tant el Coll de Balaguer, com l'accés a la cubeta de Móra, el mar i la desembocadura del riu Llastres, en un altre temps cabalós. Per aquest motiu l'Hospital tenia una doble funció, la d'acollida i la de defensa. A més, va servir com a mitjà per repoblar una zona que mai, després del segle XIV, no ha tornat a ser despoblada.

Des de la seva creació, "l'hospital ha anat capejant la seva destrucció" comenta Alexis. Al segle XVII canvia de mans i es restaura. Els nous propietaris, els Ducs de Cardona fan un inventari de l'estat en el qual es troba

l'Hospital i realitzen una petita reforma, però posteriorment l'edificació es va degradant per sofrir el seu pitjor moment ja al segle XX, en els anys 60. A principis dels 80, gràcies a la pressió veïnal es va iniciar un "moviment per recuperar el monument", segons Alexis Castillo, "hi ha hagut una voluntat sempre comuna de tots, tant dels veïns com dels diferents equips de govern, de recuperar l'hospital tal com està ara". El punt d'inflexió es va produir el 2010 amb l'aprovació del pla director per a la recuperació on s'hi estableixen "les etapes i criteris per a la rehabilitació i la seva execució", però la inversió definitiva que va fer possible l'espai museogràfic va arribar amb la subvenció per part del Ministeri de Foment de l'1,5% cultural.

Aprendre experimentant

El centre de visitants de l'Hospital del Coll de Balaguer pretén ser un punt d'informació però també, tal com afirma Castillo, "una visita experiencial". L'edifici ofereix dos espais diferenciats. A la primera planta, es troba una sala polivalent dedicada al Coll de Balaguer, on a més poden realitzar-se activitats com a exposicions, xerrades o reunions. Allà s'hi pot gaudir de la projecció d'un vídeo sobre la importància geogràfica estratègica del Coll de Balaguer al llarg de la història. La segona planta, per la seva banda, està dedicada íntegrament a l'Hospital. A través de materials didàctics i interactius, els visitants poden conèixer tots els detalls de la història de la fortificació i les diferents etapes per les que ha passat la seva transformació. A més, els visitants poden acce-

dir a la torre nord i al pas de ronda, el camí original situat damunt de la muralla per a la vigilància de la zona, i gaudir d'una visual dels arcs gòtics originals que durant molt de temps es van mantenir ocults al públic donat que únicament podien visualitzar-se a través dels patis interiors de les cases adjacents. Els materials que ofereix l'espai museogràfic estan orientats a tot tipus de públics i són especialment atractius per als estudiants de secundària, que hi troben una manera divertida d'aprendre la història experimentant.

L'Hospital del Coll de Balaguer ofereix visites guiades tots els caps de setmana i una gimcana familiar un cop al mes, a més d'activitats especials durant la temporada estival. Tota la informació sobre les activitats i visites està disponibles a través de la pàgina web www.culturaalabast.cat i les reserves poden realitzar-se tant directament al centre de visitants, com a l'oficina d'informació i turisme o a través del telèfon 697 460 126. //

- 01.** L'espai museogràfic explica la història de l'Hospital a través de materials interactius.
- 02.** Visual dels arcs gòtics des del pas de ronda.
- 03.** L'edifici, d'estil gòtic, és una fortificació que tenia el doble objectiu d'acollida i defensa.
- 04.** Una reconstrucció del pou original de la ben-vinguda al centre d'interpretació.